

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906
KvK: 67682065

088 88 90 100
info@waterschaplimburg.nl
www.waterschaplimburg.nl

datum 25 maart 2024
uw kenmerk
zaaknr. 2023-Z2775
documentnr. WLDOC-390959707-98819
onderwerp Aanbieding rekenkamerrapport onderzoek informatiepositie AB

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij bieden wij u het rapport 'Goed om te weten' rekenkameronderzoek naar de informatiepositie van Algemeen Bestuur(AB) van het Waterschap Limburg aan. Het AB heeft een goede informatiepositie nodig om zijn werk te kunnen doen: om goed te kunnen sturen en controleren. De rekenkamer van het Waterschap Limburg wil met dit rapport het AB een beter inzicht in zijn huidige informatiepositie geven, mede om het AB te ondersteunen in het verkrijgen van een (nog) effectievere en efficiëntere informatievoorziening en -positie. Immers, de behoefte aan duidelijke(re) afspraken en werkwijzen over informatieverstrekking wordt groter nu het waterschapswerk steeds urgenter en complexer wordt en het waterschapsbestuur bovendien een steeds 'politiekere' invulling krijgt.

Het onderzoeksrapport dat u hierbij ontvangt bestaat uit een bestuurlijke samenvatting met conclusies en aanbevelingen, de reactie van het DB op de conclusies en aanbevelingen en het bevindingenrapport met bijlagen.

In dit onderzoek is de volgende onderzoeksvraag beantwoord:

*Wordt de informatiepositie van het AB voldoende geborgd om tijdig en volwaardig zijn kaderstellende en controlerende rol in te vullen en om de gewenste taakopvatting als volksvertegenwoordiger te kunnen waarmaken?
Welke informatiepositie is nodig om de koersbepaling en controle door het AB te versterken?*

Deze vragen zijn uitgewerkt in een aantal deelvragen, die zich richten op achtereenvolgens het systeem van informatievoorziening, de uitvoeringspraktijk en de mogelijke lessen:

Deelvragen

Systeem

1. Welke afspraken zijn er over het samenspel tussen AB, DB en organisatie in het algemeen en over de rol van het AB in het bijzonder?
2. Welke afspraken en procedures rond informatievoorziening zijn er?
3. Welke informatie-instrumenten en ondersteuning zijn er voor de informatiepositie van het AB?
 - a. Hoe is daarbij onderscheid gemaakt naar AB- en DB-dossiers en beleidsfasen
 - b. Hoe is daarbij onderscheid gemaakt naar gemandateerde opgaven en samenwerking met externen?

Praktijk

4. Hoe verloopt het samenspel tussen AB, DB en organisatie, en wat is daarbij de rol van het AB?
5. Hoe worden de bestaande afspraken en procedures rond informatievoorziening ingezet en met welk effect?
6. Hoe worden de bestaande informatie-instrumenten en ondersteuning van het AB ingezet en met welk effect?

Lessen

7. Welke (andere) vormen van samenspel, instrumenten, ondersteuning en afspraken kunnen bijdragen aan een (nog) betere informatiepositie van het AB?

De conclusies en aanbevelingen zijn weergegeven in hoofdstuk 2 van het rapport en worden hierna samengevat weergegeven:

Conclusie 1: Het systeem van informatievoorziening voor het AB is op orde, maar kan beter worden benut.

Het AB heeft een goed gevulde 'instrumentenkoffer' om haar informatiepositie waar te kunnen maken. Het zijn vooral de betrokken ambtenaren, in afstemming met het verantwoordelijk DB-lid, die de keuze maken welke instrumenten wanneer worden ingezet om het AB te informeren.

Conclusie 2: Het samenspel tussen AB, DB en organisatie verloopt harmonieus.

Alle betrokkenen zijn gericht op constructief samenwerken. DB en ambtelijke organisatie investeren bewust in het informeren en betrekken van het AB.

Conclusie 3: Het AB is volgend maar zegt meer aan het stuur te willen.

Het AB is in de praktijk vooral volgend op het DB en zit niet tot nauwelijks aan het stuur. Dat hoeft ook niet, mits dit een bewuste keuze is. Maar nu is het iets dat het AB enigszins overkomt. Het AB kan niet op alle dossiers aan het stuur zitten. Daarvoor ontbreekt het de AB-leden aan tijd en capaciteit. Het AB zal gericht moeten kiezen op welke momenten het AB gericht zelf wil sturen, en wanneer kan worden volstaan met 'volgen'.

Conclusie 4: Het samenspel tussen AB, DB en organisatie krijgt wel aandacht, maar wordt niet aangepakt.

Binnen alle geledingen van dit waterschap - DB, ambtelijke organisatie en ook het AB zelf - is aandacht voor het onderlinge samenspel. Het feit dat dit rekenkameronderzoek door zowel AB, DB als organisatie is verwelkomd, vormt daarvan een bevestiging. De afgelopen jaren zijn al verschillende initiatieven genomen voor een gesprek over de samenwerking. Vooralsnog waren deze gesprekken weinig concreet. De indruk van de onderzoekers is dat het AB zich in veel zaken vrij passief opstelt. Wel heeft het AB zeer recent aan het DB opgedragen om de nadere uitwerking van

de conclusies en aanbevelingen van het vorige rekenkamerrapport (over ondersteuning) extern te beleggen en te laten ondersteunen door een nieuw in te stellen AB-werkgroep 'Ondersteuning Algemeen Bestuur.

Conclusie 5: Er is geen gouden standaard voor goede informatieverstrekking.

Het effect (en de efficiency) van informatie wordt voor belangrijk deel bepaald door de bestuurscultuur: het samenspel tussen AB, DB en organisatie. Informatie heeft pas een functie als het wordt benut: wat goede informatie is, bepaal je samen van geval tot geval in de bestuurlijke praktijk. 'Details' zijn soms heel belangrijk en 'hoofdpijnen' soms heel onbelangrijk en vice versa. Ook wat een goede informatiepositie is, is subjectief. Goede informatie verschilt van geval tot geval, fractie tot fractie (oppositie of coalitie) maand tot maand. Echter, het AB dient als hoogste orgaan ten principale te kunnen beschikken over alle informatie die zij wenst.

Conclusie 6: het AB is niet duidelijk in haar informatiebehoefte.

In de praktijk is de inzet van specifieke informatie-instrumenten iets dat het AB van Waterschap Limburg 'overkomt'. Daar is het AB niet nadrukkelijk bij betrokken. En op haar beurt is het AB in haar behoefte of het gebruik niet altijd voorspelbaar. Controle en sturing zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden: 'Om te weten wat je wilt weten, moet je goed weten wat je wilt'. Nu geven AB-leden niet zelf aan wat zij willen weten. DB en organisatie voorzien vervolgens de AB van informatie, maar dat is dan soms te veel, soms te weinig, soms te vroeg, soms te laat. En zo ervaart het AB nu paradoxaal genoeg zowel informatie-overdaad én informatie-tekort. Er is sprake van een gebrek aan overzicht en inzicht in de belangrijkste beleidsvragen. Ook is het nog niet duidelijk wat in feite (voor het AB) de belangrijkste beleidsvragen zijn. Wat zijn de 'grote onderwerpen' die een themasessie verdienen? Niet alle instrumenten worden optimaal benut. Voorbeelden hiervan zijn de art.109a onderzoeken, de wijze van oordeelsvorming en het gebruik van art.35 vragen.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies komt de rekenkamer tot een aantal aanbevelingen aan het AB. Deze zijn te herleiden tot conclusies 3 tot en met 6.

1. Geef vorm en inhoud aan het stuur
 - a. Bespreek als AB-ondersteund door DB en organisatie- of en op welke onderwerpen je aan het stuur wilt zitten.
 - b. Overweeg een strategische lange termijn agenda te maken en deze twee keer per jaar op actualiteit te toetsen.
 - c. Maak aan de hand van de strategische lange termijn agenda keuzes op welke onderwerpen je als AB actief aanzet wilt zijn en welke zaken aan het DB worden overgelaten.
2. Ga selectief oefenen
 - a. Als het AB meer of anders wil, moet het AB ook meer of anders gaan doen: AB in actie. Kies – in overleg met DB - enkele dossiers waarop het AB meer aan het stuur wilt, en ga daarmee bewust oefenen.
 - b. De instrumenten zijn er. Zet ze in. Benut ook het instrument van de audit
 - c. Het is nu nog niet nodig om een ander of anders uitgewerkt systeem voor informatievoorziening in te richten. Het is wel nodig en handig om het systeem (besluitvormingsprocedures) goed te snappen en steeds met elkaar te bespreken (zie ook aanbeveling 5) . Maar het systeem is niet de baas en niet leidend. Het AB wel.

Aanbevelingen 1 en 2 vereisen oefenen en uitproberen. Die zijn niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Ze vragen daarom om ondersteuning en een andere manier van kijken en werken. Daarover gaan de volgende aanbevelingen.

3. Zorg voor passende ondersteuning
 - a. Richt een afzonderlijke ondersteuning in voor het AB.
 - b. Werk na verloop van tijd uit welke taken en omvang die AB-ondersteuning nodig heeft.
 - c. Bespreek of de huidige fractie-ondersteuning (en budget) toereikend is.
 - d. Ook kan het AB de concerncontroller vragen om een beschouwing te (komen) geven over de jaarstukken en welke bestuurlijk relevante aandachtspunten bijzondere aandacht van het AB verdienen.
4. Ga in -en uitzoomen
 - a. Een klacht is dat het AB nu regelmatig te veel inzoomt op details. Ook zeggen sommige AB-leden dat zij meer op hoofdlijnen zouden willen sturen en controleren. Maar elke volksvertegenwoordiger weet dat sommige details van groot belang zijn en dat hoofdlijnen soms vaag kunnen zijn. Het helpt als het AB vaker en bewuster gaat in- en uitzoomen: soms betekenisvolle details bekijken (inzoomen) en dan weer het grote plaatje (uitzoomen).
 - b. Uitzoomen is meestal het lastigst. Om af en toe uit te zoomen, kan je bijvoorbeeld vragen: *Wat wilden we ook alweer bereiken, wat wilden we daarvoor doen en waaraan gingen we zien of dat geslaagd is? En: moeten we nu scherper stellen, of iets bijstellen?*
 - c. De vragen helpen om uit te zoomen. Het DB kan helpen die antwoorden scherp te krijgen. Maar, het is zaak om steeds in én uit te zoomen. Als je te veel blijft inzoomen, kijk je door een rietje. Als je te veel blijft uitzoomen dan wordt het vaag en abstract.
5. Spreek elkaar, en spreek elkaar aan.
 - a. Ga meer hardop werken: spreek uit wat je wilt, waarom je iets wilt weten.
 - b. Vraag door op de beweegreden.
 - c. Wees uitnodigend naar ambtenaren. Ga met ze in gesprek.
 - d. Durf te vragen en aan te spreken; elke reden voor een vraag is legitiem.
 - e. Schep duidelijkheid in de intenties en interventies.
 - f. Doe aan onderhoud: houd bijvoorbeeld jaarlijks een spiegelsessie.

Het dagelijks bestuur heeft gereageerd op het onderzoeksrapport en gaat in op de conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer. De reactie van het dagelijks bestuur is opgenomen in hoofdstuk 3 van het rapport.

Met het dagelijks bestuur is afgesproken dat rekenkamerrapporten rechtstreeks aan het algemeen bestuur worden voorgelegd. Bestuursondersteuning draagt zorg voor het opstellen van een AB-voorstel en AB-besluit dat aansluit op de aanbevelingen die de rekenkamer heeft gedaan.

Dank

De rekenkamer dankt iedereen die medewerking heeft verleend aan dit onderzoek.

Vervolg

Wij hopen op behandeling van het rapport in de vergadering van het algemeen bestuur van 8 mei 2024. De onderzoekers en de leden van de rekenkamer zullen aanwezig zijn bij de bespreking in de commissie WBO op 11 april 2024 om nadere toelichting te geven op het onderzoek.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Bel met Esther Schrier op +31 638336056 als u vragen heeft. Mailen kan ook naar E.Schrier@waterschaplimburg.nl.

Hoogachtend,

M.A.T.M. van Tulder
Voorzitter rekenkamer Waterschap Limburg

Bijlagen

1. Onderzoeksrapport Goed om te weten; Rekenkameronderzoek naar de informatiepositie van Algemeen Bestuur van het Waterschap Limburg“.